

Raport końcowy ewaluacji projektu

„Poszerzamy możliwości. Program wyrównywania szans uczniów niepełnosprawnych ZSO nr 5”

Sosnowiec, wrzesień 2012

Spis treści

1. Przedmiot i cel badań
2. Obszary problemowe
3. Odbiorcy ewaluacji
4. Charakterystyka próby
5. Kryteria
6. Metody techniki i badawcze
7. Harmonogram realizacji badań
8. Prezentacja wyników
9. Podsumowanie
10. Spis rycin
11. Aneks

Wstęp

Głównym celem ewaluacji projektu „Poszerzamy możliwości. Program wyrównywania szans uczniów niepełnosprawnych ZSO nr 5” jest ocena jego jakości w zakresie stopnia opanowania przez uczniów umiejętności kluczowych, mających zwiększyć ich szanse edukacyjne, zdobyte w czasie dodatkowych zajęć specjalistycznych (terapia Tomatisa) oraz zajęć korekcyjno – kompensacyjnych.

Za ewaluację przyjmuje się tu systematyczną i obiektywną ocenę projektu, tzn. jego założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem skuteczności, trwałości, efektywności, jak również użyteczności.

Poniższy raport jest zbiorem danych dotyczących osiągnięcia rezultatów twardych oraz wyników rezultatów miękkich.

1. Przedmiot i cel badań

Przedmiotem badań były zadania zrealizowane w ramach projektu, ich skuteczność i przydatność oraz ocena poziomu częściowych rezultatów twardych. Wykonano również badania dotyczące rezultatów miękkich. Głównym celem przeprowadzonych badań było określenie i analiza wartości wskaźników, uzyskanie informacji o stopniu realizacji zadań w projekcie, zdobycie informacji o poziomie funkcjonowania uczestników projektu. Zapytano również o oczekiwania każdej grupy wobec realizowanych zadań w projekcie, co pozwoliło ocenić stopień zadowolenia rodziców, uczniów oraz terapeutów z realizacji projektu i udziału w nim.

2. Obszary problemowe

Badaniu poddano następujące obszary : zajęcia realizowane w projekcie, rezultaty twarde i miękkie, informacja i promocja projektu.

Ocenie poddano stopień osiągnięcia założonych wskaźników twardych i miękkich, terminowość i jakość prowadzonych zajęć specjalistycznych.

W celu weryfikacji skuteczności i efektywności działań projektowych w realizowanym badaniu ewaluacyjnym starano się uzyskać odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

Ocena jakości działań informacyjno – promocyjnych

- Czy materiały promocyjne były atrakcyjne i zrozumiałe?
- Czy przestrzegano obowiązek promowania projektu w środowisku lokalnym?
- Czy działania informacyjno – promocyjne prowadzono zgodnie z założeniami projektu i wymogami Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki?
- Czy wykonano wszystkie zaplanowane działania informacyjno – promocyjne?
- Czy beneficjenci projektu i jego interesariusze znają źródło finansowania projektu?

Określenie stopnia osiągnięcia założonych rezultatów twardych i miękkich

Punktem odniesienia do umożliwiających określenie efektywności realizowanego były zaplanowane rezultaty twarde i miękkie, wskazane we wniosku o dofinansowanie projektu, tj.

Ilu uczniów zostało objętych zajęciami specjalistycznymi w projekcie?

Ilu uczniów skorzystało z poszczególnych form zajęć?

Ile godzin zajęć przeprowadzono z zakresu terapii Tomatisa?

Ile godzin zajęć przeprowadzono w ramach doradztwa i opieki psychologicznej – pedagogicznej (zajęcia korekcyjno – kompensacyjne)?

Ilu uczestników brało udział w pikniku promocyjnym?

Stopień osiągnięcia założonych rezultatów miękkich

- Wyrównanie deficytów rozwojowych i społecznych u 60% BO;
- Kształtowanie procesów motywacyjnych, emocjonalnych, poznawczych i społecznych 60% uczniów;
- Poprawa jakości funkcjonowania w środowisku szkolnym u 80% BO;
- Poprawa umiejętności 70% BO w zakresie komunikacji;
- Wzrost pewności siebie u uczniów - wzrost samooceny u 60% BO;
- Zwiększenie motywacji do podejmowania działań ukierunkowanych na rozwijanie własnych zainteresowań i pasji.

Ocena jakości prowadzonych zajęć specjalistycznych

Czy zajęcia odbywają się zgodnie z harmonogramem?

Czy zajęcia odbywają się systematycznie?

Czy terapeuta prowadzi na bieżąco dziennik zajęć?

Frekwencja uczniów na obserwowanych zajęciach.

3. Odbiorcy ewaluacji

Odbiorcami ewaluacji projektu będą przede wszystkim jego realizatorzy, a także osoby mające wpływ na jakość oświaty w Sosnowcu,

- a) członkowie zespołu zarządzającego projektem (koordynator projektu, asystent koordynatora projektu, asystent ds. księgowości projektu),
- b) kadra bezpośrednio odpowiedzialna za proces edukacji i/lub realizująca zajęcia z beneficjentami projektu (nauczyciele, wychowawcy, dyrektor szkoły),
- c) pracownicy lokalnego samorządu odpowiedzialni za jakość oświaty realizowanej przez szkołę prowadzoną przez miasto Sosnowiec,
- d) rada rodziców funkcjonująca w szkole,
- e) przedstawiciele projektodawcy,
- f) inne osoby mające wpływ na jakość oświaty w Sosnowcu.

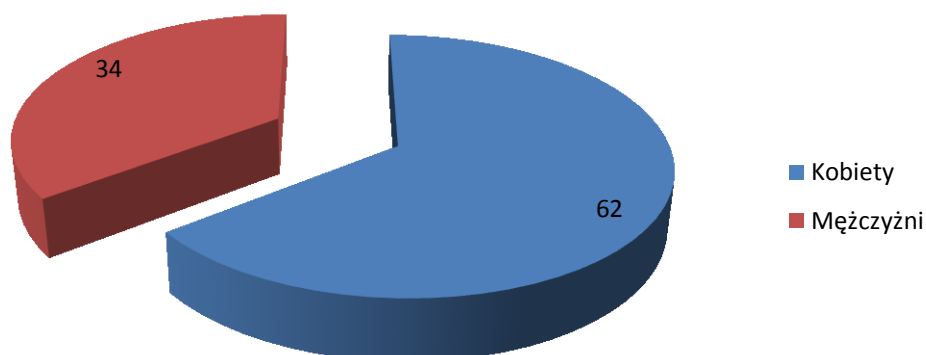
4. Charakterystyka próby

Badaniem objęto rodziców uczniów uczestniczących w projekcie, nauczycieli i pracowników szkoły oraz uczniów. Badania końcowe przeprowadzono w czerwcu, częściowe prowadzono przez cały okres realizacji projektu. Uczestnicy odpowiadali na pytania dotyczące oceny umiejętności, procesów poznawczych i motywacyjno-emocjonalnych oraz widocznych rezultatów kampanii informacyjno-promocyjnej.

Struktura grupy badanych rodziców

Ilość przebadanych osób - 96, w tym 66% stanowią kobiety, 34 % mężczyźni.

Rodzice uczniów biorących udział w projekcie

Ryc.1. Struktura grupy badanych rodziców

Badaniem ankietowym objęto również grupę uczniów, którzy uczestniczyli w zajęciach specjalistycznych realizowanych w ramach projektu.

Struktura badanej grupy

Przebadano 63 uczniów – co stanowi 100% badanej grupy; 59 % stanowią chłopcy, 41% dziewczynki.

Uczniowie biorący udział w projekcie

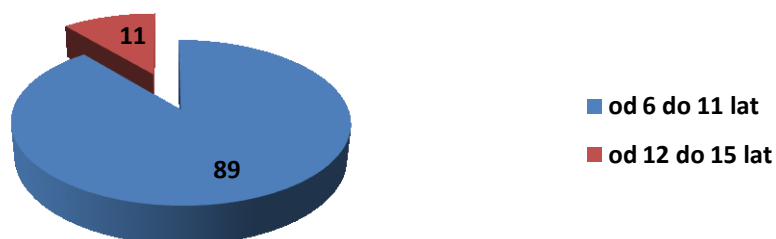

Ryc. 2. Struktura badanej grupy uczniów

Wiek badanej grupy uczniów

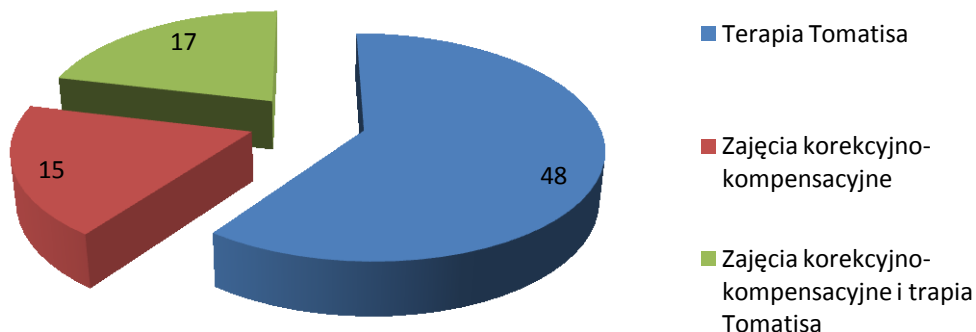
89 % badanych jest w przedziale wiekowym 6-11 lat, 11% to uczniowie w wieku 12-15 lat

Wiek uczniów biorących udział w projekcie

Ryc. 3. Wiek badanej grupy uczniów

Uczestnicy projektu wg prowadzonych zajęć specjalistycznych

Ryc. 4. Uczestnicy projektu wg prowadzonych zajęć specjalistycznych.

Badaniem ankietowym objęto również 4 terapeutów biorących udział w projekcie.

Zajęcia z terapii Tomatisa prowadzone przez 2 terapeutów

Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne prowadzone również przez 2 terapeutów.

5. Kryteria

Podczas ewaluacji brano pod uwagę następujące kryteria:

Kryterium trafności – pozwoli ocenić, w jakim stopniu przyjęte cele projektu odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem i realnym potrzebom beneficjentów.

Kryterium efektywności – pozwoli ocenić poziom „ekonomiczności” projektu, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych produktów (nakłady to zasoby finansowe i ludzkie oraz poświęcony czas).

Kryterium skuteczności – pozwoli ocenić, w jakim stopniu zostały osiągnięte cele projektu zdefiniowane na etapie planowania.

Kryterium oddziaływanie/wpływ – pozwoli ocenić związek między celem projektu i celami ogólnymi, tj. stopień, w jakim korzyści odniesione przez beneficjentów miały szerszy, ogólny wpływ na większą liczbę osób na danym terenie.

Kryterium trwałości efektów – pozwoli ocenić, czy rezultaty osiągnięte w ramach projektu mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest długotrwałe utrzymanie się wpływu projektu na procesy rozwoju danego terenu.

6. Metody i techniki badawcze

W ramach realizowanego badania ewaluacyjnego dane zbierane były przez Zespół projektowy. Posłużono się różnymi metodami badawczymi. W wymiarze praktycznym taki zabieg pozwolił na zdobycie wielu informacji i tym samym umożliwił uzyskanie odpowiedzi na postawione pytania badawcze.

W badaniu ewaluacyjnym zastosowano dwie metody badawcze: analizę danych zastanych oraz badania ankietowe. Wyboru poszczególnych metod dokonano po uwzględnieniu ich specyfikacji. Pod uwagę wzięto w szczególności profil badania i cel badawczy. Ponadto dobór metod badawczych, w ramach wykonywanej ewaluacji, podyktowany był typem wymaganych danych, wielkością populacji badanych osób i dostępem niezbędnych informacji.

1. Analiza danych zastanych

W ramach analizowanych dokumentów wewnętrznych wykorzystano oficjalne dokumenty projektu i szkolne:

- autorskie programy zajęć,
- listy obecności uczestników na zajęciach,
- dzienniki zajęć lekcyjnych, karty pracy
- badania na wstępie przeprowadzone przez prowadzących,

2. Badania ankietowe

W ramach realizacji projektu przeprowadzono także badania ankietowe i wywiady. Badania takie, pozwalają na szybkie zdobycie opinii wielu osób. Dane ilościowe, pozyskane w ten sposób, są niezbędne na etapie weryfikacji poszczególnych rezultatów projektu. Metoda badań ankietowych ma ugruntowane podstawy teoretyczne, dotyczące celowego doboru próby. W realizacji badań zastosowano technikę kwestionariusza ankiety i wywiadu zastosowaną w stosunku do grup docelowych: uczniów- uczestników projektu, rodziców i nauczycieli.

7. Harmonogram realizacji badań

Badania ankietowe przeprowadzono w miesiącu styczniu i czerwcu 2012 r. Po zebraniu materiału dokonano analizy i sporządzono wyniki. Analizę dokumentów prowadzono sukcesywnie przez cały okres realizacji projektu.

8. Prezentacja wyników i upowszechnianie.

W tej części raportu zaprezentowane zostaną wyniki, jakie uzyskano w badaniu ewaluacyjnym. Przedstawione zostaną dane, prezentujące stopień realizacji poszczególnych badanych wskaźników i obszarów podlegających ewaluacji.

W projekcie „Poszerzamy możliwości. Program wyrównywania szans uczniów niepełnosprawnych ZSO nr 5” uczestniczyło ogólnie 63 osoby w zajęciach (część uczestników brało udział w więcej niż 1 zajęciach).

Badania ankietowe przeprowadzone zostały przez zespół projektowy, po zakończeniu badań zgromadzone kwestionariusze wykorzystane zostały przy sporządzeniu raportu. Ponadto,

zgodnie z wcześniejszymi założeniami badawczymi, analizie poddane zostały także poszczególne dokumenty wewnętrzne projektu i dokumentacja szkolna.

Charakterystyka badanej grupy została dokonana w oparciu o wybrane dane projektowe. Analiza stopnia realizacji zakładanych rezultatów projektu, została przygotowana w oparciu o informacje pozyskane z dokumentacji projektowej. Z kolei, weryfikacja założonych rezultatów miękkich projektu, została dokonana na podstawie wypowiedzi zawartych w kwestionariuszach ewaluacyjnych, otrzymanych od 63 respondentów. Ponadto oceniając rezultaty miękkie, brano również pod uwagę informacje z dokumentacji projektu i dokumentacji szkolnej. Na podstawie wypowiedzi zawartych w kwestionariuszach ewaluacyjnych dokonano również analizy skuteczności działań promocyjnych i oceny jakości prowadzonych zajęć.

1. Ocena prowadzonych działań informacyjno – promocyjnych

Analiza skuteczności działań informacyjno - promocyjnych przeprowadzona została na podstawie rozmów i wywiadów z rodzicami podczas spotkania informacyjnego 180 osób i ankiety przeprowadzonej wśród dwóch grup respondentów: rodziców – 96 wypełnionych arkuszy ewaluacyjnych, i terapeutów - 4 wypełnione arkusze ewaluacyjne .

Badanie przeprowadzono raz na początku projektu. Na podstawie analizy dokumentów zastanych można stwierdzić, że zrealizowane zostały wszystkie zaplanowane działania promocyjne i informacyjne poprzez :

- plakaty i ulotki informacyjne
  - stronę internetową szkoły www.zso5.sosnowiec.pl
  - tablicę informacyjną przy wejściu do budynku szkolnego
  - tablice informacyjne w budynku szkolnym
  - oznakowanie sal w których odbywały się zajęcia

oraz

- spotkania informacyjne z rodzicami.

Analiza dokumentacji pozwoliła odpowiedzieć na następujące pytania:

- Czy materiały promocyjne były atrakcyjne i zrozumiałe?

Wykonane materiały stanowią trwały rezultat działań promocyjnych i są dostępne w biurze projektu. Ponadto plakaty były stale wystawione w szkole i poza budynek, a podczas festynu na terenie osiedla. Podstrona projektu dostępna jest stale i zawiera materiały powstałe w ramach projektu. Z relacji rodziców oraz pracowników szkoły i osób odwiedzających szkołę, można wnioskować, że materiały są atrakcyjne i zrozumiałe dla wszystkich, którzy się z nimi zetknęli.

- Czy przestrzegano obowiązek promowania projektu w środowisku lokalnym?

Respondenci zostali zapytani czy działania w zakresie promocji : plakaty, ogłoszenia, informacja na stronie internetowej są dla nich widoczne. Zdecydowana większość – 84 % stwierdziła, że tak, są widoczne.

Czy działania informacyjno – promocyjne prowadzono zgodnie z założeniami projektu i wymogami Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki?

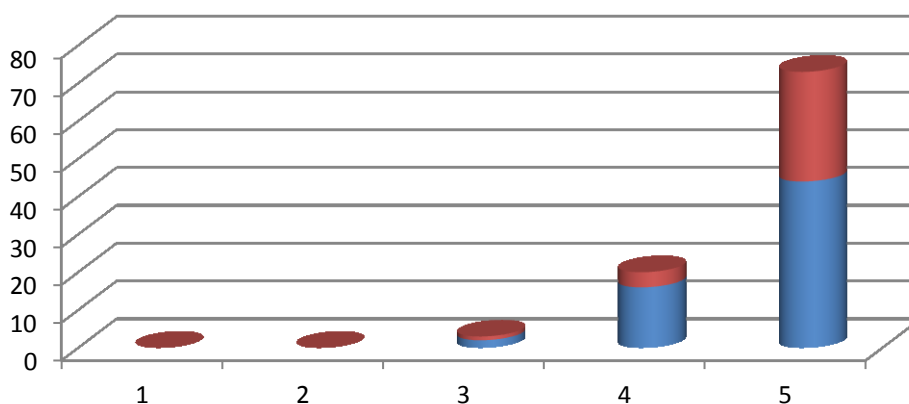
Działania informacyjno-promocyjne były prowadzone zgodnie z założeniami projektu i wymogami POKL. Wszystkie wykonane materiały zawierają logotypy wskazane w wytycznych dotyczących promocji i zamieszczania logotypów. Pojawia się również zapis o współfinansowaniu przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Czy beneficjenci projektu i jego interesariusze znali źródło finansowania projektu?

Wszyscy respondenci (180 osób) zostali poinformowani przez prowadzących spotkanie o tym, iż projekt „Poszerzamy możliwości. Program wyrównywania szans uczniów niepełnosprawnych ZSO nr 5” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Rodzicom i uczestnikom projektu były przekazywane informacje podczas zebrań, spotkań oraz realizacji zajęć specjalistycznych i ulotki informacyjne.

Ponadto w ankietach ewaluacyjnych wystosowanych do rodziców i terapeutów określających zadowolenie i satysfakcję z uczestnictwa w zajęciach uzyskano odpowiedzi na następujące pytania:

Czy materiały dydaktyczne i promocyjne wzbudziły zainteresowanie u dziecka?

Ryc 5. Zainteresowanie dzieci materiałami promocyjnymi wg rodziców

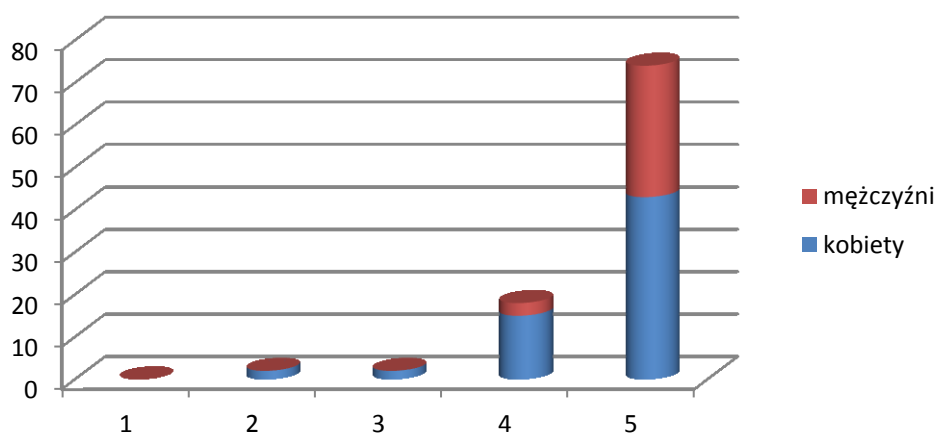
Analizując odpowiedzi rodziców na temat zainteresowanie dzieci materiałami promocyjnymi 73 osoby tj. 76% ankietowanych oceniło je wysoko na 5 punktów, 20 osób na 4 i 3 osoby tj. 3% na 3 punkty.

Z obserwacji i badan ankietowych wynika również, iż zdaniem terapeutów materiały dydaktyczne i promocyjne wzbudziły zainteresowanie wśród uczestników. Wszyscy ocenili zainteresowanie na 5 punktów w skali (1-5).

Analiza danych uzyskanych w ankietach ewaluacyjnych wskazuje na to, iż rodzice byli w rzetelny i wystarczający sposób informowani o zajęciach specjalistycznych, jakie przygotowane były dla ich dzieci, oraz o priorytetowych celach projektu „Poszerzamy możliwości. Program wyrównywania szans uczniów niepełnosprawnych ZSO nr 5”. Świadczy tym również stopień satysfakcji i zadowolenia rodziców z udziału ich dziecka w projekcie, gdyż 74 osoby oceniło satysfakcję z udziału na 5 (w skali 1-5), 18 osób na 4 punkty. Tylko po dwie osoby (kobiety) oceniło satysfakcję z udziału w projekcie na 3 i 2 punkty.

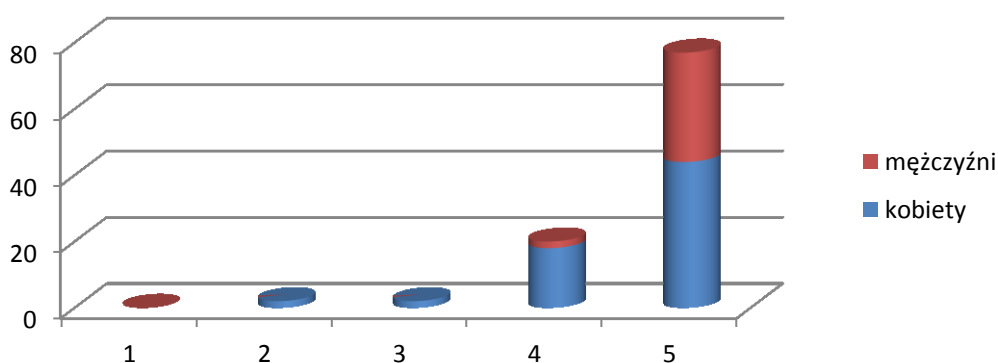
Ogólna satysfakcja z udziału w projekcie?

Ryc. 6. Ogólna satysfakcja rodziców z udziału w projekcie

Kolejna analiza danych potwierdza fakt, iż wg rodziców ich dzieci bardzo chętnie uczestniczyły w projekcie. Na 96 rodziców aż 77 rodziców oceniło chęć udziału na 5 punktów (skala 1-5), 20 na 4, 2 na 3 punkty, a tylko 2 rodziców oceniła ją na 2 punkty. Z kolei wszyscy terapeuci ocenili osiągniętą satysfakcję z projektu na 5 punktów.

Czy Pani/Pana dziecko chętnie uczestniczy w projekcie?

Ryc. 7. Zadowolenie z uczestnictwa w projekcie wg rodziców

Określenie stopnia osiągnięcia założonych rezultatów twardych.

Ilu uczniów zostało objętych zajęciami specjalistycznymi w projekcie?

Udział w projekcie zaplanowano dla 54 uczniów. Ze wsparcia skorzystało 63 uczniów, co stanowi 116,7% osiągniętego wskaźnika.

Ilu uczniów skorzystało z poszczególnych form zajęć?

W zajęciach z zakresu terapii Tomatisa wzięło udział 48 uczniów. Planowano 24.

W zajęciach korekcyjno – kompensacyjnych wzięło udział 32 uczniów. Planowano 30.

W tym 17 uczniów brało również udział w terapii Tomatisa.

Ile godzin zajęć przeprowadzono z zakresu terapii Tomatisa?

Z zakresu terapii Tomatisa przeprowadzono 948 godzin terapii – 100%,

Ile godzin zajęć przeprowadzono w ramach zajęć korekcyjno – kompensacyjnych?

Z zakresu zajęć korekcyjno – kompensacyjnych przeprowadzono 400 godzin zajęć specjalistycznych – 100%

Ilu uczestników brało udział w pikniku promocyjnym?

W pikniku promocyjnym wzięło udział 261 uczestników. Planowano 150, co stanowi 174% osiągniętego wskaźnika.

Na podstawie analizy dokumentacji stwierdzić można prawidłowy stopień osiągnięcia powyższych wskaźników.

Stopień osiągnięcia założonych rezultatów miękkich.

Analiza realizacji wskaźników miękkich przeprowadzona została na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych po I semestrze dla pierwszej grupy uczestników terapii Tomatisa i II semestrze dla drugiej grupy. Realizacja wskaźników badana były na podstawie arkuszy ewaluacyjnych przypisanych do wszystkich zajęć.

Analiza badań ankietowych uczestników projektu.

Wyrównanie deficytów rozwojowych i społecznych oraz kształtowanie procesów poznawczych, motywacyjnych i emocjonalnych - założono realizację na poziomie 60% - badaniem objęto 63 uczestników projektu (wszystkie zajęcia).

Na podstawie karty oceny opisowej uczniów po zakończeniu projektu, obserwacji oraz rozmów z terapeutami można stwierdzić, iż u 73,2% z nich poprawie uległy m.in.:

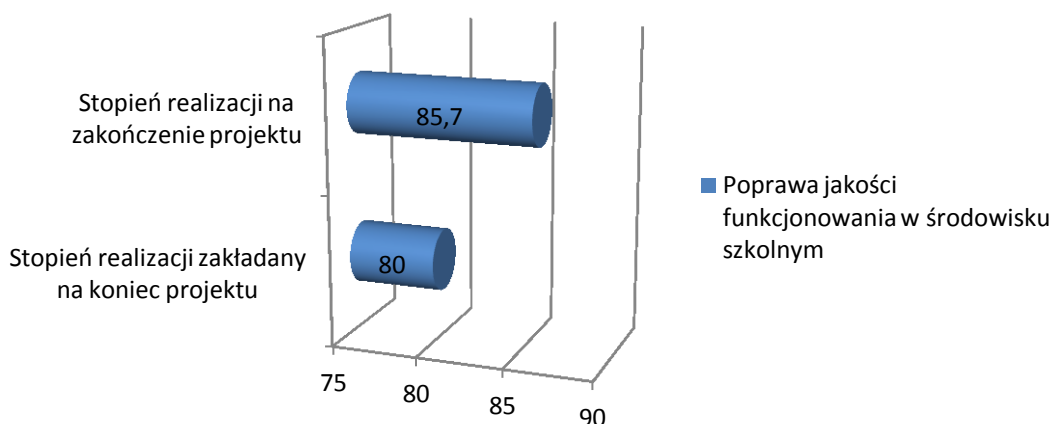
- nastąpił rozwój uwagi słuchowej,
- zauważono korzystne zmiany w prawym i /lub lewym uchu,
- uległy poprawie wzorce odbioru i analizy dźwięków w zakresie częstotliwości pasma mowy i komunikacji,
- umiejętności w zakresie rozpoznawania rytmu i melodii języka oraz różnic fonemowych,
- poprawa analizy usłyszanych informacji,
- szybsze i pewniejsze dokonywanie analizy i transmisji informacji,
- postępy w zakresie grafomotoryki,
- poprawa percepcji słuchowej,
- większa umiejętność tworzenia pojęć i abstrahowania,

Poprawa jakości funkcjonowania w środowisku szkolnym – założono realizację na poziomie 80% - badaniem objęto 63 uczestników projektu (wszystkie zajęcia).

Badany wskaźnik	Liczba uczestników projektu poddanych badaniu	Stopień realizacji zakładany na koniec projektu (Procent badanych u których nastąpiła poprawa)	Stopień realizacji na zakończenie projektu	Uwagi
Poprawa jakości funkcjonowania w środowisku szkolnym	63	80%	85,7%	Wskaźnik zrealizowany

Poprawa jakości funkcjonowania w środowisku szkolnym

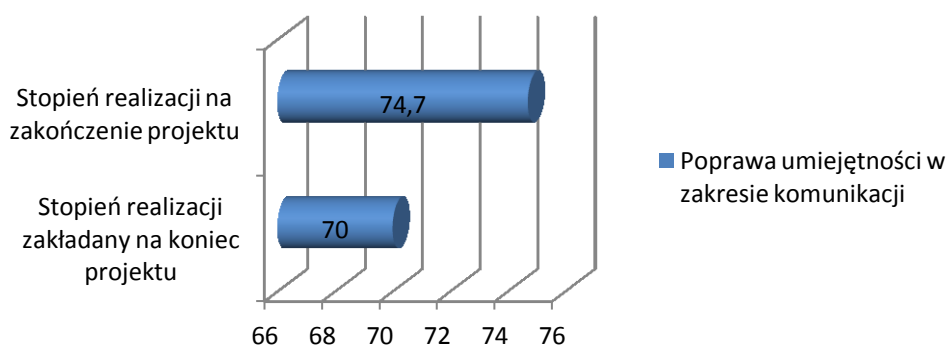

Ryc.8. Poprawa funkcjonowania w środowisku szkolnym

Poprawa umiejętności w zakresie komunikacji - założono realizację na poziomie 70% - badaniem objęto 63 uczestników projektu (wszystkie zajęcia).

Badany wskaźnik	Liczba uczestników projektu poddanych badaniu	Stopień realizacji zakładany na koniec projektu (Procent badanych u których nastąpiła poprawa)	Stopień realizacji na zakończenie projektu	Uwagi
Poprawa umiejętności w zakresie komunikacji	63	70%	74,4%	Wskaźnik zrealizowany

Poprawa umiejętności w zakresie komunikacji

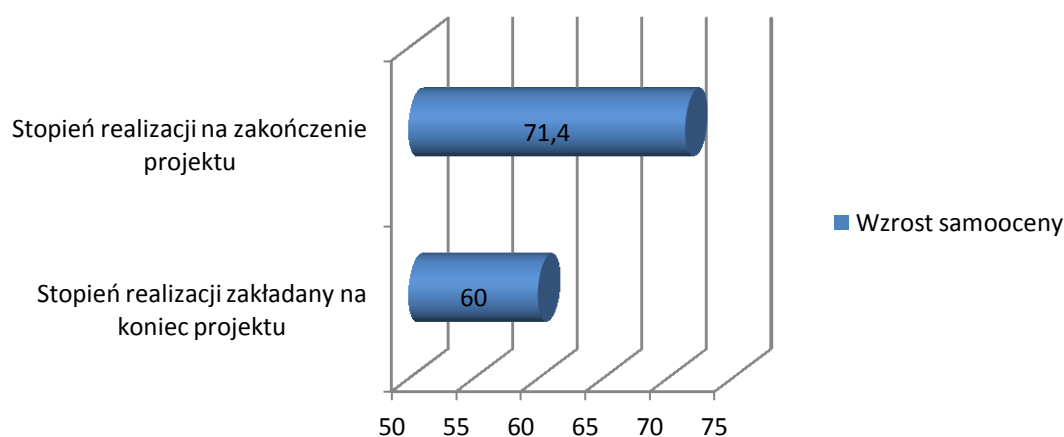

Ryc.9. Poprawa umiejętności w zakresie komunikacji

Wzrost samooceny - założono realizację na poziomie 60% - badaniem objęto 63 uczestników projektu (wszystkie zajęcia).

Badany wskaźnik	Liczba uczestników projektu poddanych badaniu	Stopień realizacji zakładany na koniec projektu (Procent badanych u których nastąpiła poprawa)	Stopień realizacji na zakończenie projektu	Uwagi
Wzrost samooceny	63	60%	71,4%	Wskaźnik zrealizowany

Wzrost samooceny

Ryc.10. Wzrost samooceny

Zwiększenie motywacji do podejmowanie działań ukierunkowanych na rozwijanie własnych zainteresowań i pasji.

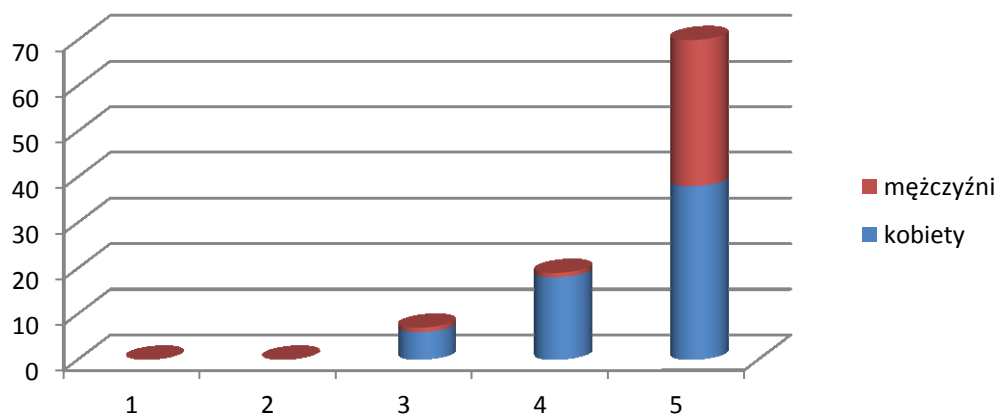
Badany wskaźnik	Liczba uczestników projektu poddanych badaniu	Stopień realizacji zakładany na koniec projektu (Procent badanych u których nastąpiła poprawa)	Stopień realizacji na zakończenie projektu	Uwagi
Rozwijanie własnych zainteresowań i pasji	63	.....	42%	Brak wskaźnika

Ocena jakości prowadzonych zajęć

Z analizy zapisów w dziennikach prowadzonych przez specjalistów oraz z obserwacji wynika, że wszystkie prowadzone zajęcia zgodne były z założeniami i celami projektu, odbywały się zgodnie z harmonogramem. Przeprowadzane były systematycznie. Terapeuci prowadzili na bieżąco dzienniki zajęć.

Ankietowani rodzice, uczniowie oraz terapeuci ocenili również poziom zainteresowania zajęciami. Przedstawia się on następująco:

Czy Pani/Pana dziecko jest zainteresowane zajęciami?

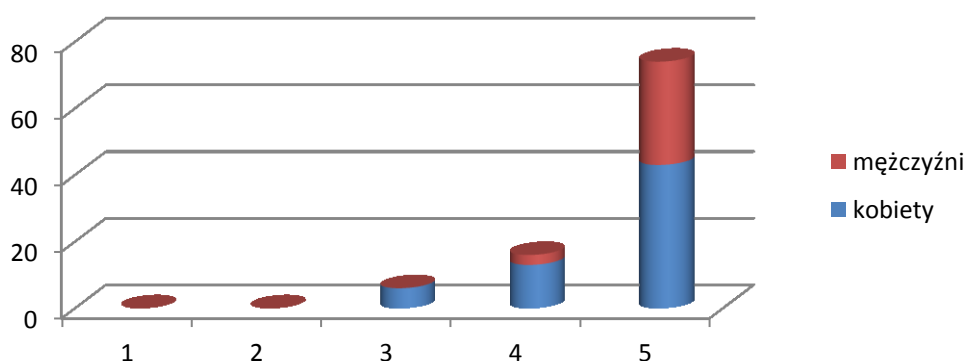

Ryc 11. Zainteresowanie zajęciami wg rodziców

Z następných danych można wywnioskować, że zainteresowanych zajęciami wg rodziców uczestników projektu było duże, gdyż 70 rodziców (w tym 32 mężczyzn) uważa, iż ich dzieci były zainteresowane zajęciami i oceniło to na 5 punktów, na 4 - 19 osób (w tym jeden mężczyzna). Na 3 punkty - 7 rodziców (w tym jeden mężczyzna).

Na to pytanie odpowiadali również terapeuci, ocenili oni zainteresowanie na 5 punktów w skali 1-5

Czy Pani/Pana zdaniem zajęcia spełniają oczekiwania dziecka?

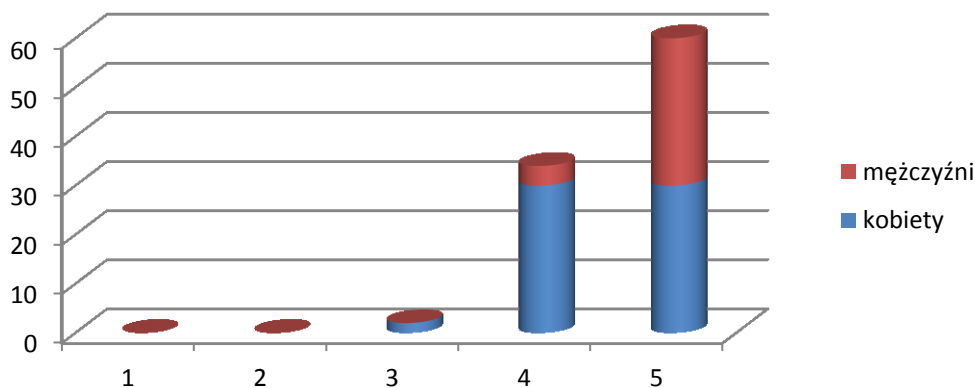

Ryc 12. Spełnienie oczekiwań uczniów wg rodziców

Następnie badając oczekiwania uczniów wg ich rodziców, można stwierdzić, iż zostały one spełnione. 74 osoby (w tym 31 mężczyzn) tj. 77% oceniła je bardzo dobrze, 16 rodziców na 4 punkty a tylko troje poniżej.

Ankietowani terapeuci zdecydowanie, bo w 98% twierdzą, iż udział w zajęciach w ramach projektu spełnił oczekiwania uczniów i ich rodziców.

Czy Pani/a zdaniem uczestnictwo dziecka w projekcie wpłynęło na wzrost świadomości i zaangażowania w życie szkoły?

Ryc 13. Wpływ projektu na świadomość i zaangażowanie uczniów w życie szkoły wg rodziców.

Ankietowani rodzice ocenili również wpływ projektu na świadomość i zaangażowanie swoich dzieci pozytywnie, 60 z nich na 5 punktów, 40 na 4 punkty, tylko troje na 3 punkty (w skali od 1-5).

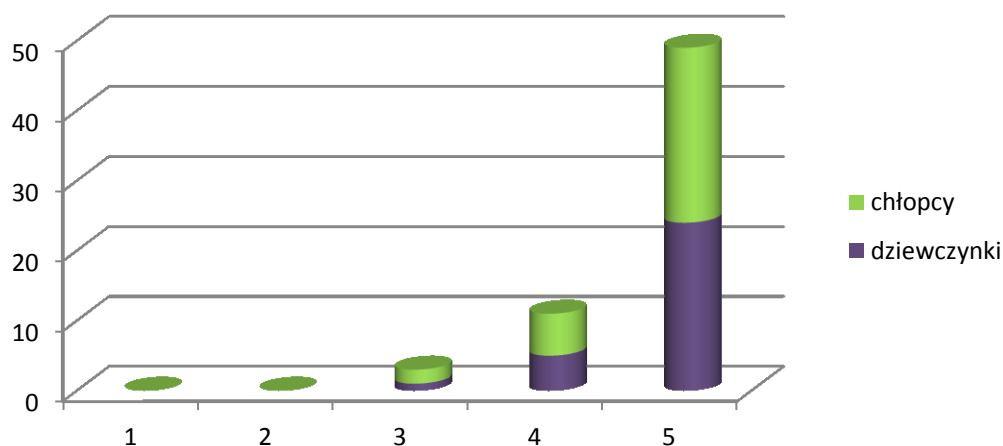
Zdecydowana większość ankietowanych terapeutów uważa, że udział uczniów w projekcie wpłynął na wzrost świadomości i zaangażowania w życie szkoły.

W ankiecie ewaluacyjnej zapytano także terapeutów czy zajęcia, które prowadzili pozwoliły zwiększyć motywację do nauki i zdobywania wiedzy?

W wyniku obserwacji, rozmowy z terapeutami oraz wypełnionej ankiety należy stwierdzić, iż zajęcia przez nich prowadzone w 98% pozwoliły zwiększyć motywację do nauki i zdobywania wiedzy.

Badając satysfakcję i zadowolenie z zajęć wśród uczniów postawiono następujące pytania:

Czy chętnie uczestniczysz w zajęciach?

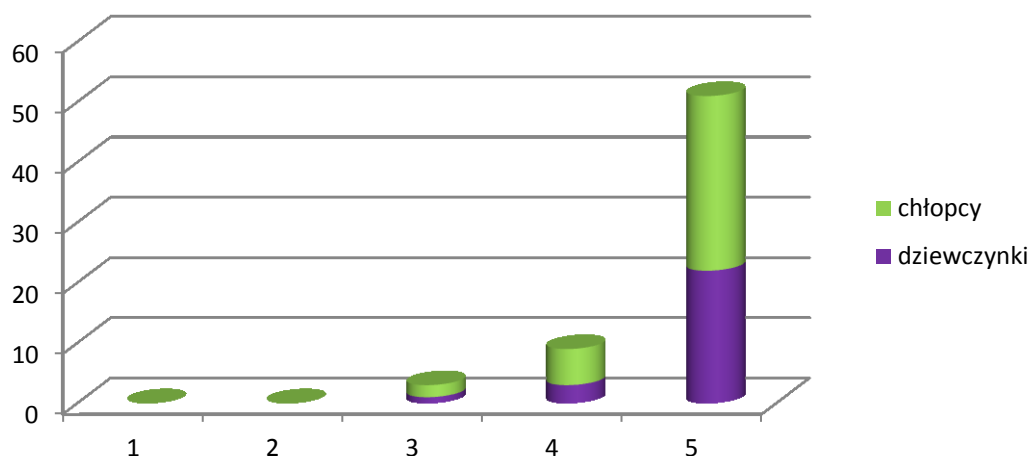

Ryc 14. Czy chętnie uczestniczysz w zajęciach?

Wysoki stopień zadowolenia z prowadzonych zajęć wyrazili uczniowie uczestniczący w projekcie w ankiecie ewaluacyjnej. 49 uczniów oceniło na 5 (skala 1-5), 11 na 4 tylko troje na 3 w pięciopunktowej skali ocen. Zatem bardzo zadowolonych i zadowolonych z zajęć było 91% respondentów.

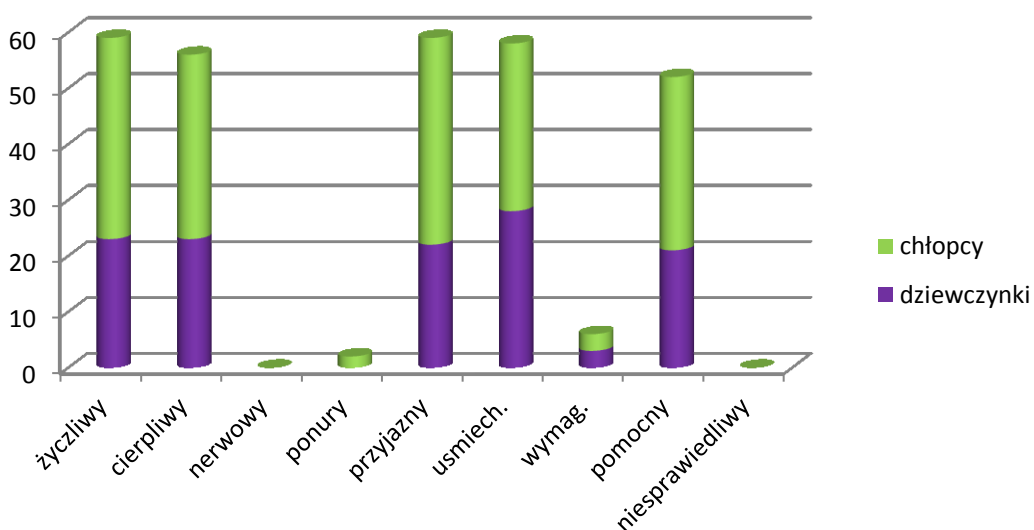
Czy zajęcia są ciekawie prowadzone?

Ryc. 15. Czy zajęcia są ciekawie prowadzone

Odpowiadając na to pytanie można było bazować na bieżących opiniach uczestników oraz ankiecie ewaluacyjnej. Uczniowie biorący udział w zajęciach w przeważającej części, aż 51 osób (81%) oceniło na 5 punktów, 9 na 4 (14%), iż zajęcia były prowadzone w ciekawy sposób. Tylko 3 osoby oceniło sposób prowadzenie na 3 punkty w (skali 1-5).

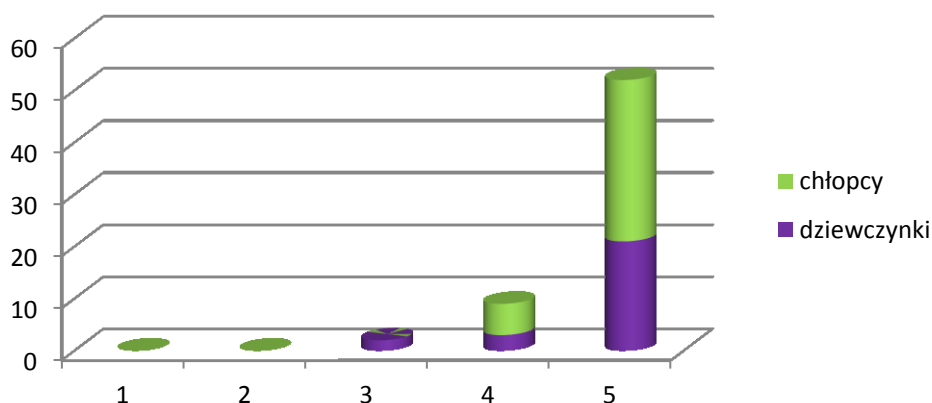
Jaki jest nauczyciel terapeuta?

Ryc.16 Jaki jest nauczyciel terapeuta?

Analizując odpowiedzi uczestników dotyczące nauczyciela terapeuty stwierdzono, iż były one prowadzone w sposób życzliwy (59 osób), cierpliwy (56), przyjazny (59), uśmiechnięty (58), pomocny (52). Tylko 2 uczestników odpowiedziało, że ponury a 6 iż wymagający.

Czy jesteś zadowolony po zajęciach?

Ryc.17. Czy jesteś zadowolony po zajęciach

Ankietowani uczniowie ocenili również poziom własnego zadowolenia z udziału w zajęciach. Z analizy danych wynika, że większość - 52 osoby (82,5 %) uczniów była bardzo zadowolona z zajęć. Odpowiednio 9 uczniów (14,1 %) było zadowolonych, a tylko 2 osoby (3,1%) oceniło swoje zadowolenie na 3 (w skali 1-5).

Frekwencja na zajęciach

Na podstawie dokumentacji, dzienników zajęć zbadano frekwencję uczestników projektu

Terapia Tomatisa – 100%

Zajęcia korekcyjno – kompensacyjne – 85%

Wyniki przedstawionych badań zostały, przedstawione zespołowi zarządzającemu, pracownikom, terapeutom pracującym w projekcie oraz upowszechnione na stronie projektu.

Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

Przystępując do realizacji projektu „**Poszerzamy możliwości. Program wyrównywania szans uczniów niepełnosprawnych ZSO nr 5**” założyła sobie cele, które dotyczą wyrównania szans edukacyjnych oraz zmniejszenia dysproporcji w osiągnięciach dziewcząt i chłopców poprzez podniesienie umiejętności kluczowych i zredukowanie deficytów rozwojowych w interaktywnym i kompleksowym kształceniu oraz wychowaniu integracyjnym. Projekt ma na celu wyrównanie i zredukowanie deficytów rozwojowych u uczniów niepełnosprawnych i dysfunkcyjnych, wywołanie motywacji do nauki, twórczej postawy i aktywności własnej, konkurencyjności i pozytywnego wizerunku szkoły w środowisku lokalnym. Projekt zintegrował szkołę ze społecznością lokalną, uaktywnił nauczycieli, uczniów i rodziców do pracy na rzecz szkoły, wyzwolił postawę akceptacji i tolerancji wobec niepełnosprawności.

Przez cały okres trwania projektu prowadzony był monitoring (aneks), który stanowi źródło bieżącej informacji o realizacji projektu oraz dostarczał wiedzy niezbędnej do prawidłowego oszacowania poziomu osiągniętych wskaźników. Przeprowadzone badanie ewaluacyjne pozwala stwierdzić, że założone cele projektu zostały zrealizowane.

Skład zespołu zapewnił właściwą realizację zadań projektu oraz uzyskanie rezultatów wskazanych we wniosku. Członkowie zespołu zarządzającego na bieżąco kontaktowali się, wymieniali doświadczeniami i wnioskami. Odbywały się również comiesięczne spotkania całego zespołu, podczas których omawiane były problemy, zagrożenia, stan realizacji i wnioski z kontroli. Koordynator czuwał nad prawidłowością pracy zespołu i realizacją projektu. Rozdzielał tak zadania, by praca była efektywna i przebiegała bez zakłóceń. Ilość godzin wskazana we wniosku o dofinansowanie dla kadry zarządzającej jest współmierna do wykonywanej pracy. Wszyscy członkowie zespołu potwierdzają, że zabierało im to więcej czasu niż wskazywali w kartach miesięcznych. W odniesieniu do wymagań wskazanych we wniosku i w umowie nie zauważono niewłaściwych działań w projekcie. Zadania zaplanowane w promocji projektu zostały w pełni zrealizowane. Informacje o projekcie docierały do dużego grona osób. Wszystkie materiały posiadały informację

o współfinansowaniu projektu ze środków Unii Europejskiej. Każdy materiał posiadał logotypy wymagane wytycznymi w tym względzie. Obserwacja środowiska i osób wskazuje, że promocja projektu przyniosła i przynosi wymierne rezultaty. Jednym z nich jest to, że wielu rodziców zgłasza się pytając o kontynuację o terapii Tomatisa i zajęć korekcyjno-kompensacyjnych.

Zajęcia terapeutyczne zaplanowane we wniosku o dofinansowanie były planowo realizowane. Oprócz założonych rezultatów mierzalnych takich jak liczba godzin przeprowadzonych zajęć, liczba uczestników projektu, projekt przyczynił się również do realizacji licznych celów jakościowych. O trafności i użyteczności podjętych działań w ramach projektu świadczą bardzo dobre opinie uczestników badania.

Podsumowując wyniki badań ewaluacyjnych należy stwierdzić, że:

- w projekcie uczestniczyło 63 uczestników (więcej niż zakładano – w założeniu 54), projekt zakończyło 63 uczestników,
- w ramach działań projektowych przeprowadzono 948 godzin terapii Tomatisa, 400 godzin w ramach zajęć korekcyjno-kompensacyjnych,
- zorganizowano zgodnie z założeniami projektu 1 imprezę otwartą - podsumowanie projektu (23 czerwca 2012 r.)
- zorganizowano zgodnie z założeniami spotkanie informacyjne dla rodziców o dyrekcji szkoły.

w zakresie realizacji rezultatów miękkich zakładanych w projekcie stwierdza się:

iż u 73,2% z nich poprawie uległy m.in.:

- nastąpił rozwój uwagi słuchowej,
- zauważono korzystne zmiany w prawym i /lub lewym uchu,
- uległy poprawie wzorce odbioru i analizy dźwięków w zakresie częstotliwości pasma mowy i komunikacji,
- umiejętności w zakresie rozpoznawania rytmu i melodii języka oraz różnic fonemowych,
- poprawa analizy usłyszanych informacji,
- szybsze i pewniejsze dokonywanie analizy i transmisji informacji,

- postępy w zakresie grafomotoryki,
- poprawa percepcji słuchowej,
- większa umiejętność tworzenia pojęć i abstrahowania,
- Poprawa jakości funkcjonowania w środowisku szkolnym na poziomie 85,7%
- Poprawa umiejętności w zakresie komunikacji na poziomie 74,4%
- Podniesienie poziomu samooceny i wiary we własne siły u 71,4% ankietowanych uczestników,
- Zwiększenie motywacji do podejmowanie działań ukierunkowanych na rozwijanie własnych zainteresowań i pasji u 42% respondentów.

Ponadto w zakresie spełnienia określonych kryteriów ewaluacji działań projektowych ocenia się, że:

- założenia projektu zostały właściwie dopasowane do problemów i potrzeb odbiorców,
- kryterium trafności oraz użyteczności działań projektowych zostało spełnione,
- projekt okazał się skuteczny na poziomie zakładanych rezultatów. Uznaje się, że
- skuteczność działań projektowych była wysoka,
- projekt był przedsięwzięciem efektywnym na poziomie zainwestowanych zasobów finansowych oraz zasobów ludzkich.

Podsumowując:

Cel główny „wyrównywanie szans edukacyjnych 54 uczniów niepełnosprawnych, mających problemy w nauce, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz przedwczesnym wypadnięciem z systemu oświaty wypadnięciem poprzez udział w zajęciach terapeutycznych”, założony we wniosku o dofinansowanie został osiągnięty.

Rekomendacje

Zajęcia terapeutyczne, takie jak: terapia Tomatisa, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne są czynnikiem motywującym dzieci do pracy, co ma pozytywny wpływ na proces kształcenia i należałoby je kontynuować w przyszłości, jako forma dodatkowych zajęć.

Zajęcia specjalistyczne przyczyniają się do niwelowania zaburzeń i wyrównywania deficytów, w związku z tym należałoby je kontynuować w przyszłości.

Spis rycin:

Ryc.1 . Struktura grupy badanych rodziców

Ryc.2. Struktura badanej grupy uczniów

Ryc.3. Ilość uczniów biorących udział w badaniu

Ryc.4. Uczestnicy projektu wg prowadzonych zajęć specjalistycznych.

Ryc.5. Zainteresowanie dzieci materiałami promocyjnymi wg rodziców

Ryc.6. Ogólna satysfakcja rodziców z udziału w projekcie

Ryc. 7. Zadowolenie z uczestnictwa w projekcie wg rodziców

Ryc.8. Poprawa funkcjonowania w środowisku szkolnym

Ryc.9. Poprawa umiejętności w zakresie komunikacji

Ryc.10. Wzrost samooceny

Ryc. 11. Zainteresowanie zajęciami wg rodziców

Ryc.12. Spełnienie oczekiwań uczniów wg rodziców

Ryc.13. Wpływ projektu na świadomość i zaangażowanie uczniów w życie szkoły wg rodziców

Ryc.14. Czy chętnie uczestniczysz w zajęciach

Ryc.15. Czy zajęcia są ciekawie prowadzone

Ryc.16. Jaki jest nauczyciel terapeuta

Ryc.17. Czy jesteś zadowolony po zajęciach

ANEKS

ZAŁĄCZNIK NR 1

Ankieta badająca zadowolenie i satysfakcję rodziców/opiekunów prawnych uczestników projektu „Poszerzamy możliwości. Program wyrównywania szans uczniów niepełnosprawnych ZSO nr 5”

Witam,

zapraszam do wypełnienia ankiety, udział w niej jest anonimowy.

Proszę określić swoją satysfakcję w 5-cio punktowej skali, gdzie 1-oznacza najgorszą ocenę, 5- najlepszą

L.p.	Pytanie	1	2	3	4	5
1.	Ogólna satysfakcji z udziału w projekcie?					
2.	Czy Pani/a dziecko chętnie uczestniczy w zajęciach?					
3.	Czy Pani/a dziecko jest zainteresowane zajęciami?					
4.	Czy materiały dydaktyczne i promocyjne wzbudziły zainteresowanie u dziecka?					
5.	Czy Pani/a zdaniem zajęcia spełniają oczekiwania dziecka					
6.	Czy Pana/i zdaniem uczestnictwo dziecka w projekcie wpłynęło na wzrost Pana/i świadomości i zaangażowania w życie szkoły?					

Metryczka

Płeć	Rodzaj zajęć
☐ Kobieta ☐ Mężczyzna	☐ Zajęcia metodą Tomatisa ☐ Zajęcia Korekcyjno - kompensacyjne

Dziękujemy za udział w badaniu.

ZAŁĄCZNIK NR 2

Ankieta badająca zadowolenie i satysfakcję nauczycieli terapeutów projektu „Poszerzamy możliwości. Program wyrównywania szans uczniów niepełnosprawnych ZSO nr 5”

Witam, *zapraszam do wypełnienia ankiety, udział w niej jest anonimowy.*

Proszę określić swoją satysfakcję w 5-cio punktowej skali gdzie **1**-oznacza najgorszą ocenę, **5**-najlepszą

L.p.	Pytanie	1	2	3	4	5
1.	Ogólna satysfakcji z udziału w projekcie					
2.	Czy uczestnicy byli zainteresowani zajęciami?					
3.	Czy zajęcia pozwoliły zwiększyć motywację do nauki oraz zdobywania wiedzy?					
4.	Czy materiały dydaktyczne i promocyjne wzbudziły zainteresowanie wśród uczestników?					
5.	Czy Pana/i zdaniem zajęcia spełniły oczekiwania uczestników?					
6.	Czy Pana/i zdaniem projekt wpłynął na wzrost świadomości i zaangażowania rodziców/opiekunów prawnych w życie szkoły?					

Metryczka

<p>Płeć</p> <p>☐ Kobieta</p> <p>☐ Mężczyzna</p>	<p>Rodzaj zajęć</p> <p>☐ Zajęcia metodą Tomatisa</p> <p>☐ Zajęcia korekcyjno - kompensacyjne</p>
--	---

Dziękujemy za udział w badaniu

ZAŁĄCZNIK NR 3

Ankieta badająca zadowolenie i satysfakcję uczestników projektu „Poszerzamy możliwości. Program wyrównywania szans uczniów niepełnosprawnych ZSO nr 5”

Witamy serdecznie,

Zapraszamy do wypełnienia ankiety. Udział w ankiecie jest anonimowy, a wyniki pozwolą prowadzić zajęcia jeszcze lepiej niż do tej pory.

Prosimy określić Twoje zadowolenie w 5-cio punktowej skali:

 - 1, - 2, - 3, - 4, - 5

Czy chętnie uczestniczysz w zajęciach?

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

Czy zajęcia są ciekawie prowadzone?

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

Jaki jest nauczyciel terapeuta? (możesz wybrać kilka odpowiedzi)

- życzliwy
- ponury
- wymagający
- cierpliwy
- przyjazny
- pomocny
- nerwowy
- uśmiechnięty
- niesprawiedliwy

Czy jesteś zadowolony po zajęciach?

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

Metryczka:

Płeć: <ul style="list-style-type: none"> ☐ dziewczynka ☐ chłopiec Wiek: <ul style="list-style-type: none"> ☐ 6-8 ☐ 9-15	Zajęcia <ul style="list-style-type: none"> ☐ Terapia Tomatisa ☐ Zajęcia korekcyjno - kompensacyjne
---	--

Dziękujemy

ZAŁĄCZNIK NR 4

**ZESTWIENIE ZE ZREALIZOWANYCH GODZIN ZAJĘĆ PRZEZ UCZESTNIKÓW
PROJEKTU „Poszerzamy możliwości. Program wyrównywania szans uczniów
niepełnosprawnych ZSO nr 5”**

za okres od .....do.....

Rodzaj zajęć:					
Miesiąc	Ilość BO (uczestników zajęć)			Planowana liczba zajęć	Zrealizowana liczba zajęć
	Ogółem	Dziewcząt	Chłopców		
wrzesień					
październik					
listopad					
grudzień					
styczeń					
luty					
marzec					
kwiecień					
maj					
czerwiec					

SUMA:					
--------------	--	--	--	--	--

ZAŁĄCZNIK NR 5

ARKUSZ OBSERWACJI ZAJĘĆ	
RODZAJ ZAJĘĆ:	
DATA:	
TERAPEUTA:	
TEMAT ZAJĘĆ:	
DYSPOZYCJE DO OBSERWACJI:	SPOSTRZEŻENIA
Czy zajęcia odbywają się zgodnie z harmonogramem?	
Czy zajęcia odbywają się systematycznie?	
Czy sala lekcyjna jest oznakowana zgodnie z wymogami programu?	
Czy terapeuta prowadzi na bieżąco dziennik zajęć?	
Frekwencja uczniów na obserwowanych zajęciach	
Inne uwagi i spostrzeżenia (wnioski)	
..... data, podpis terapeuty	..... data, podpis obserwatora

ZAŁĄCZNIK NR 9

**ZESTWIENIE ZE ZREALIZOWANYCH GODZIN ZAJĘĆ PRZEZ NAUCZYCIELI
TERAPEUTÓW PROJEKTU „Poszerzamy możliwości. Program wyrównywania szans uczniów
niepełnosprawnych ZSO nr 5”**

za okres od .....do .....

Rodzaj zajęć	Imię i nazwisko terapeuty	Planowana liczba zajęć	Zrealizowana liczba zajęć

czytelny podpis realizatora